

تائیدیه نهایی پایان نامه کارشناسی ارشد

نسخه نهایی پایان نامه کارشناسی ارشد آقای محمد علی فیلسوف کاخکی

تحت عنوان:

مبانی فقهی انتخابات از منظر فقه سیاسی

از نظر شکل و محتوی تائید می شود.

امضاء	آقای دکتر محمد مهدی باباپور	استاد راهنما
امضاء	آقای دکتر محمد رضا مرندی	استاد مشاور
امضاء	آقای دکتر	مدیر گروه

ب

دانشگاه شهید بهشتی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته فقه سیاسی

تحت عنوان:

مبانی فقهی انتخابات از منظر فقه سیاسی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر محمد مهدی باباپور

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر محمدرضا مرنندی

نگارش

محمدعلی فیلسوف کاخکی

زمستان ۱۴۰۰

ج

آئین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی دانشگاه شهید بهشتی

مقدمه: با عنایت به سیاست های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که الزمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران ، الزم است اعضای هیات علمی ، دانشجویان ، دانش آموزان و دیگر همکاران طرح ، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان نامه ، رساله و طرحهای تحقیقاتی که در دانشگاه انجام شده است ، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان نامه / رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد، حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقاله مستخرج از پایان نامه / رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تأیید استاد راهنمای اصلی ، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان نامه / رساله نیز منتشر می شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب ، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثر هنری مانند فیلم ، عکس ، نقاشی و نمایش نامه) حاصل از نتایج پایان نامه / رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها ، مراکز تحقیقاتی ، پژوهشکده ها ، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و بر اساس آئین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره های ملی ، منطقه ای و بین المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان نامه / رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آئین نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ در شورای پژوهشی و در تاریخ در هیئت رئیسه دانشگاه به تأیید رسید و در جلسه مورخ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه الزم الاجرا است.

"اینجانب دانشجوی رشته ورودی سال تحصیلی مقطع دانشگاه شهید بهشتی می شوم کلیه نکات مندرج در آئین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی دانشگاه شهید بهشتی را درانتشار یافته های علمی مستخرج از پایان نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین نامه فوق الشعاع به دانشگاه وکالت و نمایندگی می دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع به نام بنده و یا هرگونه امتیاز دیگر و تغییر آن نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضررو زیان حاصله براساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هرگونه اعتراض را از خود سلب نمودم."

امضاء.....

تاریخ.....

اینجانب تهیه کننده پایان نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری حاضر، خود را ملزم به حفظ امانت داری از زحمات سایر محققین و نویسندگان بنا بر قانون حق تکثیر و مالکیت نتایج می دانم. لذا بدینوسیله اعالم می نمایم که مسئولیت مطالب درج شده با اینجانب بوده و در صورت استفاده از مطالب سایر منابع، بالفاصله منبع آن ذکر شده و سایر مطالب از این کار تحقیقاتی استخراج شده است. درضمن، در صورتی که خالف این مطلب ثابت شود، مسئولیت عواقب قانونی آن را می پذیرم.

نام و نام خانوادگی دانشجو

امضاء و تاریخ

تقدیم به:

پدر و مادر مهربانم

که از نگاهشان صلابت از رفتارشان محبت و از صبرشان ایستادگی را آموختم.

سپاسگزاری

به مصداق «من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق»

بسی شایسته است از استادان فرهیخته و فرزانه

جناب آقای دکتر باباپور و جناب آقای دکتر مرندی

که با کرامتی چون خورشید، سرزمین دلم را روشنی بخشیدند و گلشن سرای علم و دانش را با راهنمایی‌های کار ساز و سازنده بارور ساختند؛ تقدیر و تشکر نمایم. امیدوارم در پناه الطاف یزدان پاک، شاد، سلامت و پیروز باشند.

وظیفه خود می‌دانم از تمامی اساتید گرانقدر و ارزشمندی که در دوره کارشناسی ارشد توفیق و سعادت درک محضرشان را داشته‌ام، کمال تشکر و قدردانی را داشته باشم.

چکیده:

سوال و دغدغه اصلی در این پژوهش بدست آوردن مبانی فقهی انتخابات از منظر فقه سیاسی می باشد. از آن جایی که انتخابات به یکی از مسائل مطرح و مبتلابه در جامعه جهانی مبدل گشته و بدلیل آثار مثبت و رجحان مزایایی که دارد، در بیشتر جوامع با استقبال مواجه شده است، کشور های اسلامی و مردم مسلمان نیز از این روش استفاده می کنند. شایان ذکر است که ورود این موضوع به کشور های اسلامی با اظهار نظر های مخالف و موافق دانشمندان مسلمان رو به رو شد اما از آن جا که نه تنها در بسیاری موارد، مخالفتی با مبانی اصیل اسلام ندارد که نمودهایی بر موافقت این روش با سیره معصومان نیز وجود دارد. علاوه بر این مخالفت صریح عالمان مسلمان را نیز در پی نداشته است؛ چراکه در مبانی اسلامی نیز مشارکت مردم به قدری پر رنگ است که عالمان آن را مسلم دانسته اند.

روش مورد استفاده در این پژوهش بصورت توصیفی تحلیلی می باشد و بوسیله متون فقهی و برخی منابع، مبانی فقهی انتخابات از منظر فقه سیاسی را بدست آوردیم.

در نهایت با بررسی های انجام شده و بررسی نظرات موافقان و مخالفان نسبت به مبانی فقهی انتخابات موارد زیر را از متون فقهی، سیره ائمه و... بدست آوردیم:

- ۱- بیعت
- ۲- آزادی سیاسی
- ۳- شورا و مشورت

با توجه به مسائل مطرح شده و نتایج بدست آمده می توان گفت که نه تنها انتخابات در اسلام مورد نهي قرار نگرفته است، بلکه مورد تایید و امضاء شارع می باشد.

کلمات کلیدی: انتخابات، فقه سیاسی، مبانی فقهی انتخابات، سیاست، مسائل انتخابات، انتخابات فقهی، فقه

فهرست مطالب

فصل اول: مفاهیم و کلیات

۲	مقدمه:
۲	طرح موضوع ، بیان مسأله و نقاط تمرکز آن
۳	سؤالات اصلی و فرعی
۳	فرضیه (فرضیات).....
۳	اهداف
۴	پیشینه و سابقه علمی بحث :
۹	تبیین جنبه نوآوری موضوع
۱۰	سازماندهی پژوهش:.....
۱۰	۱-۱ بخش اول: مفاهیم
۱۰	۱-۱-۱ انتخابات:
۱۱	۱-۱-۲ فقه:
۱۲	۱-۱-۳ انواع احکام فقهی:
۱۳	۱-۱-۴ بیعت:
۱۵	۱-۱-۵ شورا و مشورت:.....

- ۱-۱-۶ آزادی: ۱۶
- ۱-۱-۷ شایسته سالاری: ۱۸
- ۱-۱-۸ مبانی: ۱۸
- ۱-۱-۹ مردم سالاری دینی: ۱۹
- ۲-۱ بخش دوم: کلیات ۱۹
- ۱-۲-۱ پیشینه ۱۹
- ۲-۲-۱ اشکال انتخابات (مستقیم و غیر مستقیم): ۲۱
- ۳-۲-۱ فواید و مضرات انتخابات: ۲۱
- ۴-۲-۱ آسیب ها و زیان های انتخابات: ۲۳
- ۵-۲-۱ حق یا تکلیف بودن انتخابات: ۲۴

فصل دوم: بیعت

- مقدمه: نسبت انتخابات با بیعت ۲۸
- ۱-۲ بخش اول: قرآن کریم ۲۸
- ۲-۲ بخش دوم: بیعت ۳۰
- ۱-۲-۲ بیعت در تاریخ اسلام ۳۳
- ۲-۲-۲ بیعت های عقبه اول و دوم ۳۴
- ۳-۲ بخش سوم: تحلیل فقهی بیعت ۳۴
- ۱-۳-۲ اقسام بیعت ۳۶
- ۱-۳-۲-۱ اقسام بیعت از جهت اهداف و محتوا: ۳۶

- ۲-۳-۱-۲ تقسیم بیعت از جهت گستردگی یا ضیق دایره ۳۷
- ۲-۳-۲ مراتب بیعت ۳۸
- ۲-۳-۳ کیفیت بیعت و شیوه های آن ۳۹
- ۲-۳-۴ بررسی ادله قائلین به تفاوت رای و بیعت ۴۰
- ۲-۴ نتیجه گیری ۴۷
- ۲-۵ شرایط همسان بیعت و رای ۴۷
- ۲-۶ جمع بندی ۵۲

فصل سوم: مشورت

- مقدمه: جایگاه فقهی مشورت در اسلام ۵۶
- ۳-۱ بخش اول: قرآن کریم ۵۶
- ۳-۲ بخش دوم: مشورت در روایات ۵۷
- ۳-۳ بخش سوم: تحلیل فقهی مشورت: ۵۹
- ۳-۳-۱ محدوده مشورت ۶۱
- ۳-۳-۲ حکم مشورت ۶۲
- ۳-۳-۳ فلسفه مشورت: ۶۵
- ۳-۳-۳-۱ استفاده از نظر دیگران ۶۵
- ۳-۳-۳-۲ شخصیت دادن به مردم ۶۷
- ۳-۳-۳-۳ تعلیم و تربیت دیگران ۶۸
- ۳-۳-۳-۴ شناسایی افراد ۶۸

- ۳-۳-۵ احساس مسؤولیت بیشتر..... ۶۹
- ۳-۳-۴ حاکم اسلامی و رأی اکثریت مشاوران..... ۷۱
- ۳-۴ نتیجه گیری:..... ۷۶

فصل چهارم: آزادی سیاسی

- مقدمه: آزادی سیاسی..... ۷۹
- ۴-۱ بخش اول: قرآن کریم..... ۷۹
- ۴-۲ بخش دوم: مبانی آزادی سیاسی در روایات:..... ۸۱
- ۴-۲-۱ دلیل وجود آزادی سیاسی در نظام سیاسی..... ۸۲
- ۴-۲-۲ مصادیق آزادی سیاسی در نظام اسلامی..... ۸۴
- ۴-۳ بخش سوم: انتخاب..... ۸۴
- ۴-۴ نتیجه گیری:..... ۸۸
- ۴-۵ جمع بندی نهایی..... ۸۸
- منابع..... ۹۱

فصل اول

مفاهیم و کلیات

مقدمه:

طرح موضوع ، بیان مسأله و نقاط تمرکز آن

امروزه حکومت های موجود در اکثر کشورها حقوق مختلفی را برای مردم خود قائلند که یکی از مهمترین حقوق حق مشارکت در سرنوشت سیاسی خود می باشد. لذا برای پرداختن به این مهم روش های گوناگونی را به کار بسته اند که یکی از مهمترین و کارآمد ترین آن ها انتخابات است. مردم با شرکت در انتخابات، اعلام می دارند که تمایل آنها برای مسیر سیاست و کشور چه می باشد.

ما بر این باوریم که حکومت جمهوری اسلامی ایران یک نظام دینی است و مسأله ای مثل انتخابات در این نظام دینی باید مبنای دینی داشته باشد و فقه متکفل این موضوع می باشد.

انتخابات از جهت فقهی دارای اهمیت فراوانی می باشد با توجه به اینکه در نظام جمهوری اسلامی، تمامی امور طبق دستورات اسلام است، صرف اینکه اسلام با کلیت موضوعی تضاد ندارد و تایید میکند، کفایت نمی کند و باید بطور دقیق و موشکافانه ای ابعاد مختلف آن بطور اجتهادی بررسی شود تا بتوان به تمامی سوالات حول آن پاسخ کامل و جامع داد. در پژوهش حاضر به یکی از ابعاد انتخابات یعنی مبانی فقهی انتخابات پرداخته میشود. در این راستا توجه به نکات زیر ضروری است: اولاً در جامعه اسلامی ضروری است حکم شرعی موضوعات، به ویژه موضوعات جدید و مبتلا به عموم به طور کامل تبیین گردد. ثانیاً جامعه اسلامی را نمی توان از دستاورد های تمدن بشری دور نگه داشت ثالثاً در منابع اسلامی مستنداتی وجود دارد که مشروعیت انتخابات را می توان از آن ها استنباط کرد.

هنگام مراجعه به متون فقهی حول مسأله انتخابات موارد متفاوتی از نحوه مشارکت سیاسی را مشاهده می کنیم که می توان از آن ها به عنوان مبانی فقهی انتخابات استفاده نمود. اگر بخواهیم برخی از آن ها را نام ببریم می توان به بیعت، مشورت، آزادی سیاسی و... اشاره کرد. لذا به دنبال آن هستیم که این موارد را گرد هم جمع آوری کرده، آن ها را بطور مستقل مورد مطالعه قرار دهیم و مسائل و شبهات آن ها را حل و فصل نماییم.

سؤالات اصلی و فرعی

سوال اصلی: مبانی فقهی انتخابات از منظر فقه سیاسی چیست؟

سوال فرعی: ۱- نقش بیعت به عنوان یکی از ابعاد فقهی انتخابات چیست؟

۲- نقش مشورت و شورا را به عنوان یکی از ابعاد فقهی انتخابات چیست.

۳- آزادی سیاسی را به عنوان یکی از ابعاد فقهی انتخابات توضیح دهید.

فرضیه (فرضیات)

انتخابات و مراجعه به آراء عمومی و پذیرفتن حق مردم در انتخاب مسئولان نشان که در واقع نتیجه انتخابات را شکل می دهند، از جهت فقهی دارای مشروعیت است و در متون فقهی برای آن ها مبانی و پایه هایی را می توان جست و جو کرد.

از جمله آن مبانی می توان به بیعت، آزادی سیاسی، و... اشاره کرد.

اهداف

هدف از نگارش این پژوهش همان طور که از عنوان آن پیداست بدست آوردن، شرح و بسط دادن مبانی فقهی انتخابات از منظر فقه سیاسی می باشد تا بتوانیم سوالاتی را حول مساله انتخابات از منظر فقهی مطرح است را به طور دقیق و اجتهادی با استفاده از مبانی اسلام پاسخ دادو بدین وسیله تعارضات و شبهات مطرح را حل و فصل نمود.

پیشینه و سابقه علمی بحث :

در زیر مواردی از پیشینه پژوهش را ذکر می نمایم.

۱- کتاب انتخابات از نگاه فقه نوشته آقای روح الله شریعتی

این اثر، این فرضیه را دنبال کرده است که می توان برای مشروعیت انتخابات که موضوعی جدید و مبتلا به است، مستنداتی از منابع فقه آورد و با اجتهاد فقهی ثابت کرد که انتخاب کارگزاران و مدیران حکومت از طریق انتخابات و آرای مردم از نگاه فقه مشروع و موجه است. پرسش اصلی این اثر، چیستی حکم فقهی انتخابات در عرصه های مختلف است و این که آیا می توان انتخاب مردم را منشأ مشروعیت برای سپردن مدیریت های کلان کشور اسلامی دانست؟ مبانی فقهی انتخابات چیست؟ رفراندوم از نگاه فقه چگونه توجیه می شود؟ شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندهگان کدام است؟ و...

کتاب حاضر از چهار بخش تشکیل شده است که در ادامه، سعی می شود به مؤلفه های اصلی این چهاربخش اشاره نمایم.

فصل اول مفاهیم و کلیات: این بخش از دو فصل تشکیل گردیده است: فصل اول: مفاهیم؛ فصل دوم: کلیات. مؤلف در ابتدای این بخش می گوید: قبل از پرداختن به بحث انتخابات، لازم است به تعریف مفاهیمی که در آن به کار می رود، بپردازیم؛ مفاهیمی از قبیل فقه، فقه سیاسی، انتخابات، رفراندوم، مشورت، بیعت، دموکراسی، همه پرسی، مشارکت و مردم سالاری گرچه روشن اند، ولی منظور ما از آن ها در این پژوهش باید معلوم گردد.

فصل دوم: مبانی فقهی انتخابات: این بخش از سه فصل تشکیل گردیده است: فصل اول: اعتبار رأی اکثریت؛ فصل دوم: شورا و مشورت، و فصل سوم: بیعت.

نویسنده در ابتدای این بخش می گوید در بررسی فقهی انتخابات لازم است مبانی فقهی ای را که می توان از آن ها برای مشروعیت بخشی به انتخابات بهره برد، رصد کرد؛ یعنی بررسی آیات، روایات، سیره، دلیل عقل و ... از آن جا که انتخابات به معنی امروزی در صدر اسلام و زمان معصومان وجود نداشته است، تنها می توان از طریق ادله و به روش اجتهاد به مشروعیت یا عدم مشروعیت انتخابات به شکل امروزی پی برد.

بر این اساس لازم است مواردی که در عصر معصومان مشارکت سیاسی مردم محسوب می‌شد و آن حضرات بر آن‌ها صحه گذاشته‌اند را بررسی و اصول و قواعد مربوط به آن‌ها را کشف کنیم؛ وجوه اشتراک و اختلاف آن‌ها با مفاهیم امروزی را به دست آوریم؛ صحه‌گذاری معصومان بر موارد اشتراک را مستند مشروعیت قرار دهیم و در نهایت، حکم موارد اختلاف را اجتهاد کرد. به همین جهت نویسنده در ابتدای بحث فصل اول این بخش، موضوع اعتبار رأی اکثریت را مطرح نموده است. آیا از دیدگاه فقه، نظر اکثریت معتبر و مشروع است یا خیر؟ در صورت اعتبار آیا از نظر فقهی تعیین دارد یا نه؟ در همین راستا ابتدا مستندات مشروعیت را می‌آورد (از قبیل: سیره عقلا، توصیه قرآن و سنت بر مشورت و ترجیح نظر اکثریت، سیره عملی و احادیث پیامبر «ص» و ائمه «ع»، حکم عقل و عناوین ثانوی) و در ادامه به «اکثریت»های مذموم در قرآن اشاره می‌کند.

نویسنده در فصل دوم این بخش به موضوع شورا و مشورت پرداخته است. شورا و مشورت به‌عنوان یکی از موضوعاتی که مورد تأکید دین اسلام و از مباحث مسلم و پذیرفته شده آن دین است؛ به گونه ای که هیچ اختلافی در مشروعیت آن بین مسلمانان دیده نمی‌شود؛ زیرا در آیاتی از قرآن مجید به صراحت از آن یاد شده و پیامبر اکرم مأمور اجرای آن در جامعه شده است. مؤلف در ابتدا به مستندات بحث مشورت (آیات، روایات، سیره نبوی، عقل، بنای عقلا، قاعده عدالت) و در ادامه به بحث عمل به نتیجه مشورت پرداخته است. نویسنده باور دارد که اولاً از نگاه آیات و روایات مشورت در امور حکومت لازم و ضروری است؛ ثانیاً چون تصمیم‌گیری در امور سیاسی اجتماعی و حکومتی با منفعت یا ضرر عموم همراه است و از طرفی توصیه اکید شارع بر مشورت حاکمان، فلسفه آن، یعنی اعمال نظر درست در این زمینه است (چون نتیجه‌ی مشورت، نتیجه‌ی نظر چند نفر است و احتمال درست بودنش بیش‌تر از نظر یک فرد است). پس بر اساس مبانی فقهی می‌توان گفت بر حاکم لازم است به نتیجه مشورت عمل کند.

ایشان در فصل سوم درباره‌ی بحث بیعت می‌گویند: بیعت قراردادی لازم‌الوفا بین مردم و حاکم است که مردم بر پیروی و اطاعت و حاکم بر تدبیر امور، بیعت می‌کرده‌اند؛ ثانیاً بیعت همانند دیگر قراردادها باید با رضایت کامل باشد و اکراه و اجبار مخل انعقاد آن است؛ ثالثاً شکستن بیعت و تخلف از آن از دیدگاه رهبران اسلام ممنوع و غیرمجاز است؛ رابعاً بیعت برای همه - حتی کسانی که حضور نداشته‌اند - تمام شده است؛ خامساً تکرارپذیر و قابل تجدید نظر هم نیست.

بخش سوم: عرصه های انتخابات: این بخش از سه فصل تشکیل گردیده است؛ فصل اول: همه‌پرسی یا رفراندوم؛ فصل دوم: انتخاب قانون‌گذار؛ فصل سوم: انتخاب حاکم.

بخش چهارم: مسائل انتخابات: این بخش شامل سه فصل می باشد: فصل اول: شرایط انتخاب کنندگان؛ فصل دوم: شرایط انتخاب شونده؛ فصل سوم: فروعاتی از انتخابات از دیدگاه فقه.

۲- کتاب انتخابات از منظر فقه و اخلاق میباید که این کتاب حاصل کار هیئت علمی معاونت تبلیغات آستان قدس میباید. این کتاب در نه فصل گرد آوری شده و موضوعات مختلفی را حول موضوع انتخابات بیان داشته است.

فصل اول کتاب درباره ضرورت انتخابات است. در ابتدا این فصل به موضوع اهمیت و جایگاه انتخابات پرداخته شده است.

در ادامه به این نکته می پردازد که مردم به وسیله انتخابات است که سرنوشت خود را تعیین می نمایند و سخنانی از علما را در این مورد آورده است. مثل این سخن از امام خمینی که می فرمایند: این وظیفه ای است الهی، وظیفه ای است ملی، وظیفه ای است که ما باید به آن عمل کنیم. همه ما باید در انتخابات شرکت کنیم. در فصل دوم به مشارکت گسترده مردم اشاره می نماید و آن را اصلی مهم و اساسی در انتخابات میداند. فصل سوم در مورد وجوب شرعی رای دادن و چرایی آن می باشد. در این فصل در ابتدا بیان می کند که انتخابات مانند تمام رفتار های انسان در عرصه فردی یا جمعی، از نظر فقهی دارای احکام و چهار چوب هایی است. در ادامه با اذعان به اینکه انتخابات را عمل مکلفان در عرصه سیاست می داند، شرکت در آن را واجب شرعی تلقی می نماید.

در فصل چهارم به وجوب تحقیق می پردازد و آن را یکی از اصول مهم و حیاتی در انتخابات بیان می دارد. فصل بعدی کتاب به انتخاب اصلح پرداخته است و معیار آن را بیان داشته است. در ادامه این فصل نیز راه های شناخت اصلح و توصیه برخی علما راجع به آن را آورده است.

در فصل بعد خصوصیات و ویژگی های نماینده را بر شمرده است مانند ایمان و تقوا، سابقه خوب و درخشان، قانون مداری، صداقت و امانت و...

در فصل بعدی کتاب به چگونگی تبلیغات صحیح توسط نمایندگان پرداخته و به آنان توصیه هایی از این جنس داشته است.

در آخر نیز برخی شبهات از قبیل نظارت استصوابی، تمایز قانون خدا و قانون مجلس و نبود تشکیلاتی مثل مجلس در زمان پیامبر (ص) پرداخته است.

۳- کتاب احکام انتخابات از سید سیف الله نحوی که در این کتاب به اهمیت و نقش انتخابات، وظایف و اختیارات انتخاب شوندهگان، انتخاب اصلح و... پرداخته است.

انسان و سرنوشت، وجوب حضور در صحنه، تکلیف محوری، آثار انتخابات، آفات عدم حضور و انتخاب نامناسب، بی تفاوتی گناهی بزرگ، ذلت جامعه اسلامی، گسترش ظلم، ضررهای جبران ناپذیر و پاسخگویی در محضر الهی در فصل اول کتاب مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

فصل دوم کتاب " احکام انتخابات " شرایط انتخاب شوندهگان و وظایف و اختیارات شامل وظایف و اختیارات مجلس خبرگان رهبری، رییس جمهور و نمایندگان مجلس را تبیین کرده است. ضوابط اسلامی تبلیغات و منکران تبلیغاتی در فصل سوم کتاب مورد بررسی قرار گرفته است. مفهوم و ضرورت انتخاب اصلح، معیارهای اصلح و راه های شناخت اصلح در فصل چهارم کتاب تشریح شده است. حقوق و مسئولیت های انتخاب کنندگان و مجریان انتخابات و وظایف و موازین مجریان انتخابات در فصل پنجم تبیین شده است در این کتاب می خوانیم: هر انتخاب درست زمینه انتخابی بهتر و عالی تر از فراهم می کند و هر انتخاب غلط توان انتخاب خوب بعدی را از انسان سلب می کند. انتخاب خوب پله ای به سوی آزادی و آگاهی و عدالت و مقام قرب الهی است. انتخاب بد زمینه سقوط بیشتر و محدودیت افزون تر را فراهم می سازد، بنابراین حضور در انتخابات گوناگون اجتماعی و نظر دادن در امور مربوط به زندگی جمعی مقتضای ایمان و عقل و احساس مسئولیت اجتماعی و نوعی پیشگیری از منکر و حمایت از معروف است. با روی کار آمدن صالحان میدان برای همه ارزش ها باز می شود و با اقتدار ناصالحان زمینه های اجرای قوانین قرآن و اسلام کاهش می یابد و با سلطه اشرار، ابرار گوشه نشین می شوند.

حضور جدی و پرنشاط و مسئولانه در تمام انتخابات مربوط به سرنوشت سیاسی، فرهنگی و اقتصادی کشور، رای دادن و گزینش بهترین ها و تلاش برای شناخت بهترین های ایمانی، اخلاقی، علمی و

توانمندترین ها در چهارچوب قوانین الهی، عدم اهانت به دیگران و حفظ شخصیت عموم مسلمین و ابعاد مثبت دیگران برای امکان بهره گیری از آنان در جایگاه های شایسته و مناسب و ورود تمام دست اندرکاران اعم از کاندیداها، رأی دهندگان و هواداران و مجریان به میدان با قصد قربت چهار وظیفه بزرگی در قبال انتخابات است که در کتاب ذکر شده است.

۴- کتاب امکان‌سنجی انتخابات در نظام اسلامی اثر محمد سروش محلاتی، به بررسی این پرسش که آیا مبانی حکومت اسلامی، امکان برگزاری انتخابات را فراهم می‌آورد یا این مبانی، اجازه چنین کاری را به شهروندان نمی‌دهد می‌پردازد.

کسانی که درباره حکم شرعی انتخابات بحث می‌کنند، مسأله را از این زاویه مطرح می‌کنند که «آیا شرکت در انتخابات در نظام اسلامی، واجب و لازم است؟» اما در این باره، یک سؤال مهم‌تر و اساسی‌تر وجود دارد و آن اینکه «آیا انتخابات در نظام اسلامی، ممکن است؟» و قطعاً تا وقتی در پاسخ به سؤال دوم نتوان به «اثبات امکان» رسید، پرداختن به سؤال اول، بیهوده بوده و پایه و اساسی ندارد.

پارلمان و مجلس نمایندگان، با انقلاب مشروطه، وارد کشور ما شد و از همان زمان در ادبیات سیاسی و دینی ما مورد بحث قرار گرفت و البته از همان آغاز هم عده‌ای از علمای دینی و جمعی از روشنفکران بر این باور بودند که این پدیده نوظهور با مبانی دینی، سازگار نیست و در مقابل، عده‌ای از دانشمندان از سازگاری آن دفاع می‌کردند.

در بخشی از کتاب امکان‌سنجی انتخابات در نظام اسلامی می‌خوانیم:

مطرح شدن مسأله ولایت‌فقیه در مجلس خبرگان قانون اساسی از سوی دو گروه با مخالفت مواجه گردید. گروه اول کسانی بودند که مبنای دینی ولایت‌فقیه را قبول نداشتند. گروه دوم کسانی بودند که ولایت‌فقیه را از نظر مبنایی قبول داشتند، ولی در عین حال معتقد بودند که تصدی «همه» امور اجرایی، به شکل یکپارچه، باید در اختیار رئیس‌جمهور منتخب مردم باشد.

فقها نباید مستقیماً بار کشورداری را بر عهده گرفته و در جایگاه رئیس دولت یا حکومت، ایفاء نقش کنند؛ بلکه آنان با حفظ قدرت معنوی خود در میان مردم و با اتکاء به جایگاهی فراتر از مسؤولیت اجرایی که در